

Írás
írás ideje: 1964.

TART. ALSÓ-VISNYE URBARUMIA 1767.

12 lap

Földrajzi mutató: ALSÓ-VISNYE

Szakmutató: XVII, 2

XVIII

Íratgyűjtő

MSZ 5617

PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

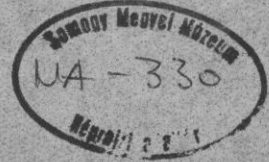
Leírás

Arany az egyes lth. 846-on tükör alól.

Alsó-Visnye Urbariuma 1767.

Első punctum.

Jobbágy házhelyeknek mivoltáról.

- 1.!. Mivel a Jobbágyoknak kötelességeit és minden Adózását az Jobbágy Hellyeknek voltához és minémiségéhez költetik szabni, ezek pedig nem mindenütt egyerányosak, hanem az határoknak mivoltához és azoknak egyéb haszon vételéhez, vagyis Fogyatozásához szükséges azokat alkalmaztatni, azért ezen Alsó-Visnye helységben egy egész jobbágyhelynek belső Fundussa, azaz házhelye, annak udvara, szűrös és veteményes kertje oly nagy és téres helyt foglaljon, aminek 2 Pozsonyi mérő mag alá kivántatik, amennyivel pedig azon belső fundus kisebbnek találtatik, azt a külső szántó földekben vagy rétekben költetik helyrehozni, ellenben amennyire 2 P.mérőnél nagyobb lészen, tehát az a külső Appertinentiákban számláltassék, hanem ha csak oly kevéssel fölül haladná, hogy egy fertály mérőnél többet nem tenne, az olyan csekélységet nem méltó tekintetbe venni.
- 2.!. Külső Appertinentiákból pedig ugyan egy egész Jobbágy-Ház helyhez 24 hold szántó föld, minden egy holdban 2 pozsonyi mérőt számlálván, és rét 10 szekér való, mivel esztendőnként 2-szer vagy ritkábban kaszáltatik, adattassék. - Nb. Ez Visnye helységben van.
- 3.!. Ha mindazáltal szántóföldeknek, vagy réteknek föllebb irt száma ki nem tellne, tehát minden hold szántóföldnek fogyatozása egy szekérre való réttel, és viszont helyre hozathassék.
- 4.!. És ezen rendelés hasonlóképpen minden 1/2 helyes, fertályos és 8-ados jobbágyokról is egyenes kiszabás, vagyis porció szerint értetődjék.

2. Punctum: A jobbágyoknak haszonvételeiről.

- I.!. 1550. esztendőnek 36-ik articulusa szerint szabad legyen a jobbágyoknak bort árulni Szt. Mihály naptul fogva Karácsonyig, mivel szőlője nincsen.
Ha a jobbágyoknak valamely irtási vannak, azokat a földes Ur tőlük el ne vehesse, vagyis házhely után való földek közé ne számlálhassa különben, hanem ha azokban tett munkájukat a vármegeye által előbb igazságosan megbecsülteti és aszerént találendő árát azoknak készpénzül meg nem adja.
- II.!. Ha pedig valamely régi időben tett irtások idővel házhely után való földek, vagy rétek közé beszámáltattak, s azért már irtásoknak már nem is tartatnak, avagy ha az irtásokat-tévo jobbágyok máshova költözködvén, az ollyatén elhagyott irtások kézzől-kézre estenek, és azokhoz, most azokat biró Jobbágyok is minden pénz és irtásra tett munka nélkül jutottak, az ilyen irtásokról és azoknak megváltásáról fellebb irt Czikben tett rendelés ne értetődjék.
- III.!. A jobbágyok marháinak /amennyire a határ fogja engedni/ elegendő Mezejük legyen, melyből vonyó marhák számára földes uraságnak tudtával és engedelmével tilalmast is tehetnek, ugy mindazon által, hogy abban a földes uraságnak vonyó, de nem gualbéli marhája is szabadon legelhessen: amely határban pedig ugyis szük volna a legelő mező, az vagy uj felszántással, vagy akarmely más móddal kisebbé ne tétetődjék. - Mivel pedig itten legelő mezőnek fogyatozása miatt Teheneket nem tarthatnak a jobbágyok, 4. Punctumban 2-do paragrafusában rendelt vajjal nem tartoznak, de csak Visnyei Helységbéliekről értetődik.

IV.!. Ahol erdő legyen, ottan a Jobbágyoknak egyedül maguk szükségekre dült és száraz fábul, hogyha pedig az nem található, nyersbül is /kivéven mindazonáltal a makk-, vagy gyümölcsstermő fákat/ tüzre fázás szabad legyen.

V.!. Nemkülönbén épületre való fa is a határban lévő erdőből az jobbágyoknak ingyen adattassék oly móddal, hogy a fákat az Uraság kijegyezze és kinutassa.

VI.!. Ha tüzre való fa helységnek határában az erdőnek csekélysége miatt nem volna elegendő, akkor az uraságnak egyéb erdeiben is módjával, és képesént engedtessék a fázás a jobbágyoknak.

VII.!. Makkoltatásért a jobbágyok, lakóhelyük határijában, minden darab-tul 6 kr-ral kevesebbet fizessenek a vidékieknél: pusztában levő erdőkben pedig Makkoltatásuk azon bérért legyen, amint a földesurasággal megegyezhetnek.

Ha valamely Helységben a községnek magányos kiszabott, vagy házhelyekre osztott erdeje volna és annak birtokában megmaradni kívánna: az erdőben tüzre és épületre való fa, ugy makkolás és gubacs-szedés a jobbágyoknak csupán maguk szükségére szabad lészen és a földesuraknak ezektől semmi adózással nem tartoznak. Ellenben a földes uraság is oly esetben fázást és makkolást maga erdeinek jobbágyinak megengedni ne légyen köteles, hanem ha helységben, vagy a jobbágyoknak házhelyes erdeiben éppen semmi makk nem teremne; akkor ugyan minden vidékiek előtt, de azon bérért, amint a vidékieknek makkolást fog engedni az uraság a jobbágyoknak, mindazáltal, valamint ezek, ugy a többi erdők is az Uraságnak főgondviselése és vigyázása alatt maradnak.

3. Punctum: A jobbágyoknak szolgálatirul, azaz robotjukról.

1.!. Minden egész helyes jobbágy köteles lészen maga földesurának minden hétben 1 napot napkelettől-napnyugotig /abban számlálván munkára való menetelét és visszajövetelét és az etetésnek és itatásnak idejét / 2 marhával, maga szekereivel, szántáskor pediglen a marhával, maga ekéjével vagy boronájával, ha pedig nem volna, mással összefogván 2 nap szánt, de evvel csak minden szántáskor egyszer tartozik szolgálni, nem is lészen szabad feljebb jelentett marhás munkát felosztani és 2 napi munkával duplázni és arra a jobbágyot kényszeríteni, hanem ha a jobbágy földesurát csalni akarván, maga gondatlansága miatt, vagy szántszándékkal kevesebb marhát tartana, avagy kevesebb számuval a munkára megjelene; és illetén marháinak fortélyos hiányossága miatt mással összefogna. Marhás munka helyett pediglen minden hétben azon egész helyes jobbágy földes Urának 2 napi kézi munkával dolgozni tartozik. E szerint félhelyes, fertályos és nyolcados jobbágyok proportio szerint és minden tehetségükhöz képest szolgálni fognak. Szántáshoz a marha mellé, ha 2 személy szükséges az egyik olyan légyen, ki csak marhahajtásra alkalmas; más munkára pedig nem kényszerítettetik.

2.!. Ha földes Uraság és a jobbágyok között arról kérdés támadna, hogy a közelebb, vagy távolabb levő helységekből robotolni jövő jobbágynak az uraság dolgára lévő jövedele, s onnan vissza menetele mennyi időben és robotban számláltassék, és erről egymás között meg nem egyezhetnének, tehát a vármege tisztje intézze és végezze el, mennyi idő. t. i. a helységnek távol, vagy közelebb való létéhez képest számláltassék robotban. Emelett

3.!. Megengedtetik a Földes Uraságnak, hogy 1/2 napi járó földről, avagy pedig messzebről robotra jövő jobbágyát egyszer egy hónapban egymás után következő négy napig akár kézi, akár pedig vonyós marhával teendő

szolgálatban megtartóztathassa, hogy mindazonáltal, hogy azon 4 napon az oda- és visszamenetelnek ideje is foglaltassék és beszámítassák, a jobbágnak pedig, ha eképpen akar vele szolgáltatni, előre hogy hozzá tudjon készülni, az Uraságnak ebbeli szándéka tudtára adassék. Ezenfelül az ilyen szolgálatban levő jobbágy marhájának nyári időben elegendő legeltetés, téli időben pedig mind magának a jobbágnak, mind pedig marhájának szükséges hajlék és alkalmatosság adassék. Azon jobbágy pedig, aki 1, avagy legfeljebb 1 1/2 órányi járó földre robotra mégyen, nov. december január és február hónapokban az oda- és visszamenetelt: hajnalban és napnyugta után ugy alkalmatolni tartozik, hogy egész napot, napkelettől fogva napnyugatig az uraságnak dolgában töltse, ellenben a többi hónapokban a jobbágyok által napkelettől fogva napnyugtáig teendő szolgálat az oda- és visszamenetelnek beszámításával értetődik.

Kaszálás, aratás idejében akár kézi, akár marhas szolgálatot duplán veheti a Földes Uraság jobbágyaitól, ugy mindazonáltal, hogy ebbeli duplán vett szolgálatuk a többi hetekben számláltassanak; az egész házhely a duplázást ugy végzi, hogy legfeljebb egy kétmarhást és kétszer kézi munkát tégyen a félhelyes, fertályos, vagy 8-ados csak az 1 hétre számlálendő robotját duplázza.

Ahogy pedig a jobbágnak a robot helytől 1 vagy 1/2 napi járó föld távolléte miatt a 3-ik cikkelynek értelme szerint a Földes Uraságnak megvannengedve, hogy a robotra való oda- és visszamenetellel együtt 4 következő napig a jobbágyot szolgálatban tartóztathassa, tehát ottan ez a rend tartassék, hogy a fentmelített szorgos munkának idejében a Földesuraság kétszer 1 hónapban duplázhasson és 4 napjával vehesse a robotot, aképpen mindazonáltal, hogy egyik héten azon jobban az Uraságnak 4 napig egymásután szolgáljon, második héten ellenben önnön magának dolgozhassék, a 3-ik héten pedig ismét Földes Urának ugyan 4 napig szolgáljon; az Uraságnak mindazonáltal eképpen teendő duplás szolgálat fönt jelentett mód szerint a többi hetekben fog számláltatni, általában pedig mindennemű jobbágyi szolgálatot ugy kell mértékelní és elintézni, hogy az egész esztendőbeli jobbágyi kötelességeknek legalább 4-ik része a téli hónapokra fenntartassék és megmaradjon.

7.!. Hogyha pedig a jobbágyi szolgálat esős idő, vagy más akadály miatt véghez nem mehetne, ilyesetben a napnak akár d.e., akár d.u. való egész része a robotba számláltassék; melyben az ur dolga elkezdődött ugyan, de fönt irt okra nézve kellett annak maradni.

Ellenben pedig, ha a jobbágy csak a munkának helyére megjelent és ottan semmit sem dolgozott, azon történetre egyedül csak odajöve tele és visszamenetele vétetődjék a robot számába.

8.!.- Minden szellért, kinek magányos háza vagyon, 18 napot, minden lakos pedig, kinek magának háza nincsen, 12 évenként kézi munkával az Uraságnak szolgálni tartozik.- Semmi duplázásra nem köteles, és ha földje egy fél fertályosnak részit fel nem érik, azokbul csak 9-edet és akárki más egy fél fertálynál kevesebbet birjon csak, házas szellér gyanánt tartassék.

9.!.- Ambár pedig a jobbágy földes Urának semmi más, ha nem csak azon szolgálatokkal tartozik, melyekre a törvény és ezen Urbáriumnak értelme szerint köteles, mindazáltal az igazság azt hozza magával, hogy azon esetre, ha a jobbágy kézi munkával bérért valakinek szolgálni kívánna, tehát azon munkát az Uraságnak mindenek előtt hasonló haszonnért és bérért, melyet más vidékitől venne, s az melyben földes Urának megegyezett, vagyis pedig olyan dolgokban, melyeket ország törvénye szerint a vármegye közönségesen limitálni szokott; azon limitációhoz való bérért és készpénzbéli fizetést megtenni és szolgálni tartozzák.

- 10.1.- Ellenben a robotnak készpénzül való megváltására a parasztot erőltetni nem lehet, ha pedig a jobbágy maga a szolgálatokat készpénzzel felváltani és ezerről akár ideig tartandó, akár pedig örökös Contractusra lépni kívánna Földesurával; tehát az ilyen végezés a vármegyének bizonyosága előtt meglhet ugyan, ugy mindazonáltal, hogy ha a Contractus nem örökre tétetődven, hanem csak bizonyos időre szabva lévén, ettől vagy egyik, vagy másik fél ellenállni és a mostani Urbáriális Rendeléshez ragaszkodni kívánna, azt megcselekedheti ugyan, de oly móddal, hogy ezen szándékát egy évvel előbb a Vármegyénél bejelentse, hogy ilyképpen mind a Földesur, mind pedig a jobbágy szükséges rendelkezéseket a Gazdaságnak további folytatásául annak idejében megtéteessék.
- 11.1. - Mindennemű, akár egyenként a jobbágyokkal, akár pedig egész közösségekkel Robotoknak, vagyis egyéb ezen Urbárium szerint tartozandó adózásoknak megváltásául Uraság által teendő Contractusok és Kötések Vármegye bizonyosága előtt tétetődjenek, ellenben más uraságbeli Haszon-vételeiről és egyéb akárminemű olyan jövödelemről, mely az Urbáriumhoz nem tartozandó, az Földesur jobbágyaival szabadon Vármegye Bizonyosága nélkül is megegyezhet és Contractusra léphet.
- XII.1.- A szokott és közönséges robotokon kívül a jobbágyok minden évben egyszer hosszú fuvarozást végbeinni tartoznak eképpen, t.i., hogy
- 1./ 4 egész helyes és így proportio szerint a több házhelyű jobbágyok is akár összefogván, akár pedig más maguk között leendő megegyesülésük szerint egy 4 marhás szekeret hosszú fuvar alá állítani tartozzanak, ugy mindazonáltal
  - 2./ Hogy ebéli hossu fuvarozás nem rossz, hanem alkalmas utakon végbemenjen és közönséges menetelvel 2 napi járó földet fölül ne haladja, ugy szintén
  - 3./ Szántás, aratás, kaszálás és szüret idején azt a jobbágyon megvenni ne lehessen. Sen pedig
  - 4./ Egy esztendőről a másokra ne halasztójjék, avagy készpénzzel, akár pedig másféle adózással, vagy szolgálattal meg ne válthassék.
  - 5./ Hogy pedig az illetén hosszú fuvar valamely történetből 2 napot az odamenetelvel fölül haladná, avagy visszajövetelkor jobbágyok szekerei megint meg ne terheltessenek: oly esetre az odamenetelben 2 napon felül töltendő napok, ugy nemkülönbén a visszamenetel is szokott heti szolgálatban, avagy Robotban beszámítassék.
  - 6./ Eféle hosszú fuvarokban a jobbágyok által mindennemű vámokra és 30-adokra, rév-bérre; ugyszintén a vendégfogadóknak szükséges szállásért teendő költséget a Földes Uraság magából fizetni fogja.
- XII. - Mivel a jobbágyoknak mind tűzre, mind pedig épületekre ingyen faézés megvagyon engedve, arra nézve minden ezen favágással élő egész helyes és vonyós marhával bíró jobbágy tartozik az Uraság Tisztje által kimutatandó erdőből, és 2 gyalog paraszt által előre felvágandó egy öl fát az Uraságnak házhoz, majorjához, avagy más egyéb, a Dominiumnak kerületében levő és kirendelendő helyre vinni. Ez a kötelesség pedig értetődni fog proportio szerint az fél, fertályos és 8-adhelyes jobbágyokra.
- XIV.1.- Szabad léssen azonban az Uraságnak eféle fahordásra és vágásra levő jobbágyi szolgálatot más egyéb munkára fordítani, eképpen: hogy az ölfának hordása helyett egy napi munkát marhával, az ölfát vágó 2 gyalog paraszttal pedig favágás helyében, mindenikétül egy napi közmunkát téli időben vehessen.
- XV.1. - A jobbágy a 9-edet, hol ezt termésből kiadni kötelek, nemkülönbén a hegyvántot tartozik a roboton kívül a termésnek határában kimutatandó helyre összehordani, viszont minden egyéb, következőleg a

dézsmá és majorbeli termésnek összehordása is, úgy a Földesurnak vagy tisztjének adandó forspontok, és másféle fuvarozások, akár azok az uraság dolgát, akár a publikumot illessék; nemkülönb a leveleknek hordása; és egyszóval mindenféle szolgálatai a jobbágyoknak, melyekre egyébként ezen Urbáriumnak rendelése szerint köteles, a szokott heti szolgálatban beszámíthatassanak.

XVI.!. - Többire szabad nem léssen az Uraságnak jobbágyját akármilyen pénzes fuvarra is kényszeríteni, hanem ha a főur roboton kívül a jobbágyjával gabonáját, vagy más terméseit vásárookra, piacokra, vagy máshova hordatni kíváná, tehát jobbágyjával azeránt, ha akarja ezen fuvarra és mennyi bérért magára felvállalni, minden erőltetés nélkül végezze.

XVII.!. - Az ártalmas vadállatoknak irtására /ahol ezek volnának/ tartozni fognak a jobbágyok Roboton kívül 3-madnapos vadászattal, úgy mindazonáltal, hogy az Uraságtól nekik puskapor, serét és golyóbis adassék, sem pedig a jobbágyok által pénzzel, vagy más egyéb adózással fel ne váltassék.

XVIII.!. - Ámbár a jobbágy, akár az Uraságnak szolgálatában, akár maga gabonájának őrlésére nézve vám-uton névén semmiféle vámmal Földes Urnak ne tartozsék, ha mindazonáltal más egyéb dologban azon vám-uton menne: tehát avagy készpénzzel a vámot megfizetni, avagy pedig az utak csinálásában ingyen való munkával képesen és mértékletesen foglalatoskodni köteles léssen, szabad akarattjára hagyván, mindazáltal a parasztnak ha eképpen dolgozni, vagy pedig a vámot készpénzzel fizetni kívánja.

4. Punctum: A jobbágyok adózásiurul.

- I.!. Minden jobbágy, és magános házzal bíró zsellér esztendőbeli adózásképpen minden különözés nélkül tartozik fizetni Földes Urának 1 forintot, melynek felét Szt. György napra, másik felét pedig Szt. Mihály napon fogja letenni, a lakosok pedig, vagyis más házában lakó zsellérek ezen fizetéstül szabadok lesznek.
- II.!. Minden egész-helyes gazda fog adni esztendőként az Uraságnak 2 csirkét, 2 kappant, 12 tojást, 1 itce kifözött vaját - mely adózássokra a fél, fertályos és nyolcadhelyes jobbágyok is reájok esendő szám és poportió szerint kötelesek lesznek.
- III.!. Ezen most jelentett adózássokon kívül minden 30 egész-helyes gazda egyszer 1 esztendőben 1 borjut, vagy pedig ahelyett 1 forint 30 krajcárt fognak az Uraságnak adni.
- IV.!. Azonfölül a Földes Urnak, vagy Asszonyának menyegzőire /ide nem értvén a fiának, vagy leányának kiházását, úgy nemkülönb az első nőnek mondására /kivéven itt is káptalanokat és konventeket/ az fentírt II. cikkelyben specificált viotválival, avagy konyhára valókkal tartozni fog minden egész, fél, negyed, vagy 8-ad helyes jobbágy reá esendő szám szerint.
- V.!. Szabad akarattján hagyatik mindazáltal a Földesurnak ha megirt alkalmosságokban föllebb kitett konyhára való állapotokat jobbágyjától beszedni, vagy pedig azoknak helyőben közpénzt, nevezett szerint pedig egész helyes jobbágyjától 48 kr-t, és így a fél, fertályos, és 8-ad helyestül, annennyi ebből reá esnék, felvenni kíváná.
- VI.!. Az a régi szokás és 1548-ik esztendőbeli 39-ik articulushoz értelmé szerint, ha a Földes Ur táborozván olly fogságba esnék, hogy magát készpénzzel megváltani kénytelenítették, azon esetre a jobbágyok Földes Uroknak megváltására valamely becsületes és mértékletes segítséget adni tartoznak;

hogy pedig az országgyűlésbeni költség /amelyek csak azon Földes Urakat, Papi Főrendeket és Mánásokat, kik király-levél által az ország gyűlésére hivattatnak, illt/, fölös ne lészen, hanem mértékletes, az vármegyebéli tisztek minden vigyázással legyenek.

VII.! Égett bor vagy pálinka égető fazéktul, ha azokkal valósággal fog a jobbágy élni, fizessen a földes Urának esztendőként 2 Ft-ot. Az ujonnan kiirtandó földektől azon adózásnak lészen helye, melyben az irtó a Földes Urral megegyezhetik, ellenben már ennek előtte kiirtatott földektől az fog Uraságnak járni, ami ezen ideig azoktul adatott, oly móddal, hogy ezen adó semmiképpen föllebb ne emeltessék.

5. Punctum: Az 9-edekről és hegyvámról.

- 1.! Mivel ezen helységben a 9-ed eddig az termésben a Földes Urnak nem adatott, azért minden egészhelyes jobbágy a 9-ed helyett hasonló érőbet, vagy equivalenst, $1/2$ -es, $1/4$ -es és $1/8$ -ados jobbágy pedig hasonló érőben reá esendő tartozást beteljesíteni köteleztetik; ugy mindazonáltal, hogy általában ezen tartozásnak megadásában a bányokból, gidákból és méhkasoktul járó 9-ed is foglaltassék és eképen ennek is lett elégtétele és megváltása értettessék.
  - 2.! Az kenderből, lenből, vagy 9-edet kiadni vagy helyett az Uraságnak kenderéből vagy lenéből, egy egészhelyes jobbágy 6 fontra való fonást tenni tartozzék, amint hogy erre a $1/2$, $1/4$, ugy $1/8$ -ad helyes jobbágy is reá esendő szám szerint köteleztetik.
  - 3.! Noha a 10-edről való kérdés, hogy t.i. kinek és miből járjon? ezen Urbarialis Rendeléshez tartozandó nem lőgyen, amennyire mindazonáltal a 10-ed olyatinokból, amelyek 1481-ik esztendőnek I. Articulusában nem neveztetnek, valahol talán tán vétetődött volna, e béli 10-enek vétele teljességgel eltöröltetik és éppen csak azon fölék-ből fog járni, melyek említett Articulusokban meg vannak nevezve.
  - 4.! A borbul járó 9-ed, ahol ez szokásban van, aféléből és azon mértékkel mellyel a termés megakoltatott, igazán és minden hozzáadás nélkül vétetődjék és valamint a 9-ed, ugy a Hegyvám is nem mással, hanem az ország Törvényének értelme szerint pozsonyi mértékkel, vagyis akóval $\sqrt{ki}$ is 32 pintből álló 6, szedessenek.
  - 5.! És mivel 1715.esztendőbeli 97-ik Articulus azt tartaná, hogy a Hegyvám régi szokáson felül ne öregbítettessék, de máskép is több törvények által rendeltetnék, hogy azon hegyvám, nem más, hanem pozsonyi mértékkel vétetődjék, azért is ezen törvénynek értelme szerint rendeltetik; hogy valahol azon 1715. évi Articulusnak idejétől fogva, vagy a Hegyvám más, mintsem pozsonyi mértékkel szedetett, vagy pedig már új adózások behozattak volna, mind ezen fölösleges és törvénytelen adózások eltiltassanak, következésképpen a rég bevett szokás szerint vendő hegyvám pozsonyi mértékre vétessék és eképen szedetessék, ahol pedig a többszörösen említett 97-ik Articulusnak idejében új szőlőt plántáltattak és ezen ültetésnek idejétől fogvást e Hegyvámnak száma, vagy bizonyos végezés és írott Contravtus szerint, avagy más móddal elintéztetett volna, ottan a szőlőnek felvételével és plántálásával elvégzett hegyvámnak száma pozsonyi mértékre alkalmaztatva tovább is megtartassék, ha pedig az illetén ujonnan plántált szőlőhegyekben is valamely új adózások behozattattak volna, ezek hasonlóképpen mind törvénytelen és helytelen hegyvámnak öregbitési azonnal teljességgel eltiltassanak.
- &VI.6. Hogy pedig a Törvénynek ellenére a hegyvám régi bevett szokásokon felül nagyobbra ennek utánna ne emeltethessék, minden olyas helyben, ahol aztat szedik, a jobbágyok szőleinek száma Lajstromba vétetődjék és mennyi hegyvám a pozsonyi mérték szerint azokból járand, feljegyez-tetvén, ebéli lajstrom Vármegye pecsétje alatt mind a földes Urnak, mind a jobbágyoknak kiadassék a Vármegyének Archivumában is meglegyen.
- VII.! Ha pedig a szőlőhegyekben éppen semmi sem teremne, azon esetre tar-

tozni fog ugyan a jobbágy a hegyvám adományával Földes Urának hasonló mértékben és számban; de mivel a hegyvám nem pénzben, hanem mustban vétethetik, arra való nézve ilyen történetben a jobbágy eféle hegyvámot csak a következő esztendőnek terméséből megadni köteleztetik.

6. Punctum. A Földesurnak jussairól és tulajdon jövődelmiről.

I. A maradék nélkül meghalt jobbágyok javait a többi jobbágyok maguknak ne tulajdonítsák, hanem azokat a magvaszakadtnak halála után mindjárt az Uraságnak bejelentsék; melyeket is, ugy nemkülönben az elszökött jobbágyoknak javait a Földesur Tripartialis Törvény III. Részének 30-ik Titulusa szerint kifizetvén előbb másoknak igazságos keresetüket és pénzbeli adósságukat, maga kezéhez veheti; ugy mindazáltal, hogy 1723-ik esztendőbeli 18-ik Articulusnak rendelése fenntartassék és megmaradjon.

Mivel pedig ottan, ahol árvák maradnak, a Földesur a meghalt jobbágyok értékében nem részesülhet, hasonlóképpen az olyatin javak, melyek valakinek osztályban jutottak, ha szintén ennek is magnélkül halála történnék; a többi élő osztályos atyafiakat illetik, arra való nézve, hogy minden történhető sérelem eltávoztassék, a magvaszakadt jobbágyoknak maradt javaiból az Uraság tisztjei önnön maguk ezeután semmi rendelést ne tegyenek, hanem mindezek az uriszéken annak rendje és módja szerint elől vétetődjenek és azon 30. Titulusnak értelme szerint elvégeztessenek, annakutána pedig a Vármegyének törvényszékére hozattassanak.

2. !-. Ha pedig az Uraság jobbágyaihoz való kegyetlenségéből a jobbágy-házhelyeknek pusztulása történnék, azon történetre az elpusztult házhelyek, valamint más földek avagy Fundusok, amelyek a Portáknak számában már bémentek /ha az elszöktek vissza nem térnének /, vagy új jobbágyoknak, azon helységben lakóknak / az Uraságnak ezen mostani Urbari Rendelése szerint való szolgálatokért és adózásokért / adattassanak.

3.!. ULADISLUS V. Decretumának 18-ik Articulusa szerint, ugyszintén 1729. eszt. 22-ik Articulusa szerint mindenféle vadászat, madarászat és halászat mindennemű halászó vizekben egyedül az Uraságot illeti, azért mindezek a jobbágyoknak erőssen megtiltassanak.

4.!. Noha ugyan a jobbágyoknak a korcsmáltatás föntirt mód szerint bizonyos időre megengedtetik, ahol minadzonáltal az Uraságnak oly vendégfogadója volna, vagy a jövőben olyant építtetne, melyben az utazók megszállhatnának, az olyan vendégfogadóban minden italnak kiárusítása egész esztendőnek folyása alatt szabadon hagyattatik. Valaminthogy mindenféle égett bornak és sernek árusítása és eféle italoknak elkészítése egyedül az Uraságot illeti.

5. !. Ha a földesur 1550.-évi 36. Articulusnak értelme szerint a korcsmáltatást valamelyik jobbágyára bizni kívánná, az olyan jobbágy addig, amig a bort árulja, a szokott heti szolgálattul szabad legyen s azon felül a korcsmálásnak bére fejében minden akótól 4 pénz az Uraság által neki fizettessék.

6.!. Vásároknak jövődelmi /hacsak ezek a helységnek előbb királyi adomány által nem adattak, ugy nemkülönben a mézszárszék és annak szabott módja és rendje szerint felállított vám, és ezeknek jövődelmei, mivel ezek a Földes Urat, törvény és kirs. adományok szerint illetik, ugyanis az Uraság részére szabadon fennmaradjanak.

7.!. -Minden eltiltatott és ezután eltávoztatandó Rendkívül való cseleke

cselekedetekről és helytelen szokásokról.

I. !. Minthogy a Földes Urat, mint árváknak Pártfogóját és gyámoltóját meghalt jobbágyi maradékinak gondviselése azon kívül is illeti: arra való nézve a meghalt jobbágyok után maradott értékek iránt létesítendő Conscriptioért, avagy az árvák között teendő osztályokért semminemű bért, vagy taxát venni szabad nem lészen.

II. ! Az eladott, megcserélt vagy Testamentum szerint elhagyatott jószágnak árából a 10-ed részt a Földes Uraság ki ne vehesse.

III. !. A Dohánynak, méznek, viasznak, vajnak, lennek, kendernek és egyéb Termékenységeknek, amint tetszik, s akárkitől leendő vételében s akárkinek leendő eladásában a jobbágyok az Uraság által semmiképpen se háborgattassanak s annál is inkább contrabantával, vagy pénzben, vagy pedig testekben maguk szorgalmatossága által kezesett jószágoknak eladása miatt ne büntetessenek, fennmaradván mindazonáltal 1723. esztendőbeli 75.- Articulusnak magyarázata szerint az Uraság számára a Praemptio, azaz egyebek előtt való vétel; ugymindazáltal, hogy azon pénzt, melyben szabadon megegyezni fognak, azonnal az Uraság voltaképpen a jobbágyok készpénzből legyen és a jövődöbeli adóban ne számlálja azt hozzá tévén, hogy ebbeli megvételnek elsőse nevezett törvénynek értelme szerint, az Uraságnak maga szükségére való állapotuknak vásárlásában értessék; ezen elől-vétel alkalmatosságával pedig sem a vidékiek, kik vásárlásnak okáért a határba jönni akarnak, el ne tiltassanak, sem pediglen a jobbágyok az eladandó jószágnak máshova leendő vitelétül akár cselekedettel, akár pedig parancsolattal ne gátoltassanak s ugyan is ezen okra nézve a jobbágyok jószága semmiképpen ne tartóztassék, hanem amint a paraszt a vidékivel megalkuszik, ha azon alku szerint az Uraság a Jószág árát türtént leteszi, aképpen élhet az említett Praemptióval; ugy mindazáltal, hogy az eladandó jószág igaz mértékkel és mázsával vétetődjék és eképpen az eladás a jobbágyoknak szabad maradjon, s kész akarattján kívül a Földes Urának leendő eladására ne erőltetessék.

IV.!. Valamint hogy minden magányos egyébbeknek kirekesztésével s kárát valló kereskedés, avagy Monópólium Országok Törvényei által tilalmaztatik; ugy szintén a kereskedéshez tartozandó élésnek és egyéb termékenységek kibéllése a jobbágyoknak kirekesztésével vagy szorongatásával szabad ne legyen.

5.!. A jobbágy semmiféle móddal ne kényszerítettessék az Uraság malmaira, hanem szabad legyen neki Életét más malmokban is öröltetni.

6.!. Korcsmának Pohn Wein nevezetű Árendája, amely némely helyekre helytelen szokásból behozatott, ennekutána tiltva legyen, mivel arra a jobbágy semmi okból nem kényszerítettethetik.

7.!. A trágya-beli adózás ennekutána elmaradjon oly móddal, hogy a jobbágyok a maguk trágóját soha sem, az Uraság pedig akár szőlőhegyekbe, akár máshova nem másképp, hanem robotban hordani tartozzanak.

8. !. Némely Földes Uraságoknál eddig bevett törvénytelen és szokatlan ludaknak melleztése, ugy a tollból való tized ezután az uraság részére teljességgel tiltva legyen.- Hasonlóképen.

9. !. A szőlőknek kötözésére való szalmának adásával sem fognak ezután tartozni a jobbágyok.

10.!. Az Uraság szőlőreinek, ugy munkái megvizsgálóinak eddig a szegénységtől adott fizetés a jövőre eltiltetik.

XI. ! Az Executiokra kiküldött Uraság embereinek való tartása és az Executióbeli Garason kívül / mely alább irt Tzikkelynek módja szerint megengedett/ más mindennemű naponként adandó készpénzbeli fizetség, úgy nemkülönbén az Uraság Hajduinak és vadászainak szegénységen tett huzási-vonyási teljességgel meg nem engedettnek.

XII. ! Azon okra, hogy a jobbágyok el ne szökjenek, kezesség fejében, vagy bizonyos megmaradás okáért valamely pénzt tőlük venni szabad nem lészen, és ha talán tán olyan pénznek letételére kényszerítették volna, azon pénz interessével visszaadassék.

XIII. !. Az Quartély-beli terheknek viselése, Husarengeld, úgy nemkülönbén Montierungsgeld nevű béreknek adási, ahol eddig behozattak volna, teljességgel tiltva lesznek. Azon helyeken, ahol a községnek a Mészárszék árendaképpen ki van adva, a kimustrált marháknak kivágására a jobbágyok az Uraság által ne kényszeríttessenek; de másképpen akárminemű hus sem darabonként, sem funt számára a szegénységre ne osztassék aképen, hogy ennek árát megadja, hanem vágattassék ki a hus, és a jobbágyok által szabadon és terhek nélkül vétetődjenek.

XV. !. A termékenységnek, vagy konyhabeli, s akármely eleségnek vételét vagy eladását a jobbágyokra kelleetlenül ne verjék az Földesurak hasonlóképen a megromlott bornak, vagy égett bornak, a akárminemű italnak akár hordonként, akár itce számára való eladására és kikorcsmáltatására semmi móddal ne kényszeríttessenek; mint-hogy azon jobbágyok, sem a korcsmáltatásra kiadott és megromlott borról, avagy más italról felelni, sem pedig az üres hordókat roboton kívül vinni, vagy visszahozni nem tartoznak.

XVI. !. A penna- és sarlópénz, nemkülönbén Farkas-kéve, költségpénz Czédula és Prés-pénznek adózási, ugyszintén a Dézsmásoknak és 9-edelőknek jobbágyok által leendő tartása és más egyéb Rendetlenség el vannak tiltva.

XVIII. Mindennemű akármi névvel kigondolható és fölléb megirt Punctomban nem foglalt adózások teljességgel és semmivé tétetnek.

XIX. !. A jobbágy-házhoz tartozandó földeknek és réteknek elcserélése és változtatása másképpen szabad nem lévén, hanem ha az Uraság által elváltoztatandó földek és rétek helyett más annyi számmal, mineműséggel és Termékenységgel hasonló földek és rétek a jobbágyoknak fognak adattatni, különben e vett fundusok megint visszaadassanak.

8. Punctum: A jobbágyok eltiltatott állapotokról és azok eránt rendelt büntetésekről.

I. !. Birság-pénzt akárminemű kigondolható szin alatt nem egyébként, hanem csak a Törvény által világosan kitett történetekben és csak azokon a jobbágyokon lehessen megvenni, akik az Ur-székén Vármegye bizonyosága, úgy mint Szolgabíró és Esküdt jelenlétében arra törvényesen ítéltetni fognak: fönmaradván ezekben is Vármegye Törvényszéke eleiben teendő Appellatio.

II. !. Az Birságon kívül való büntetéseken pedig, midőn kár az mezőkön okoztatik, mivel az marhák és barmok behajtás eránt az Törvénynek rendelése megvagyon, az voltaképpen megtartassék.

III. !. Az más büntetésekben pedig, midőn helyes okból a jobbágyok büntetést megérdemlik, az olyatén gonosz tevőket azon eseten kívül, mely a törvény által el vagyon végezve, nem pénzben, melylyel a szegény adózó nép nagyon romlik, sem pedig testében ne büntetessék, hanem büntetésül 1,2 és legfejebb 3 napi kézi munkának végben vitelére köteleztessenek, mindazáltal ezen kézi munkabéli büntetést szántásnak, aratásnak, kaszálásnak és szüretnek idejében a jobbágyon az Uraság meg ne vehesse, hanem a bűnös az Esztendőnek más idejében végbe vinni tartozik.

IV. !. Jóllehet pedig, amint fönt jelentve vagyon, az jobbágyok sem pénzben, sem pedig testben ne büntessenek; mivel minazáltal némelykor megtörténhetik, hogy a paraszt valamint a szabad nyelvével, vagy testével vétkezett vagy másként is az 3 napi büntetéssel magát meg nem jobbitaná, úgy olyankor őtet az testében is büntetni szükséges lészen, azért mindezek hasonló történetekben arra kölletik vigyázni, hogy amidőn a testbéli büntetés eránt a dolog magát előladja, akkor a bűnös, ha erős és egészséges személy lészen, az bűnök mivoltához képest legfőllebb 24 pálcaütéssel, az asszonyi állapot pedig szinte annyi korbács csapással büntetessék.

Hogyha pedig a vétkes személ korosabb, vagy egéb eránt gyenge erjü volna, az olyatin árestommal, és ha szükséges, és bünnék mivolta úgy hozná magával, bőjtöléssel is, száraz kenyér és viz mellett sanyargattassék; arra mindazáltal vigyáztván, hogy az vétkes saját munkájának elmulasztásával harmad napnál tovább ne tartóztassék, kivévén azt, ha nagyobb gonoszsági hosszabb tömlöcözést, vagy büntetést megérdemlenek.

V.!. Ha jobbágy vétke miatt az Uraság tömlöcére fog vettetni és vasra verettetni, a vasnak váltságáért / ahol ettől járó taxa szokásban volt / nem többet, hanem 15 kuraicárt fizetni tartozik.

VI. !. A jobbágynek ezután Földesura engedelmé nélkül irtásokat tenni munkája bérének elvesztése s a károknak visszatérítése alatt szabad nem lészen; ellenben a Földes Uraság / amint föllebb jelentetett / az irtásokat nem másképp, hanem az irtóknak munkája bérét az Vármege igazságos végzése és limitatiója szerint megadván, magához veheti és kezénél tarthatja.

Mivel az erdőknék gondviselése és nevelése az Uraságot illeti, semmi jobbágynek eleven fákat, sem kertöltni való vesszőket, se pedig abroncsnak való szálatat vagy ká szőlőkarókat az Uraság különös engedelmé nélkül vágni és az ilyeneket más határba átvinni és eladni, következendőképpen a fával kereskedni szabad nem lészen.

VIII. !. Mi illeti pedig büntetését azon jobbágyoknak, akik az erdőt rontják és a fákat nyestik, azok a károk megtérítésén kívül harmadnapig gyalog munkának végbevételére büntetessenek. Ha pedig ezen büntetéssel is az erdőnek rontásától el nem állának, akkoron a Vármegebéli Magisztrátusnak hatalmával az ilyen jobbágyok tovább büntetessenek s az Uraságnak azeránt segítség adassék, hogy azok nagyobb vétkeknek mivoltához képest, másoknak példájára is keményen büntetődjenek.

IX.!. 24 pálcaütés alatt tiltatik, hogy a jobbágyok maguk között sem pénzt, sem más egyéb termékenységet össze ne szedjenek, vagy amint szokták mondani, mindenféle collecta tiltva legyen.

X.!. A sörtvéseknek az erdőben csalárdsággal való behajtása, ha azok a tilalmas erdőben találtatnak, büntetésül a limitált makkbért duplán fizesse.

XI. !. Gubacsnak szedése és makknak leverése egyedül az uraságot illesse és a jobbágyoknak contrabanta és 3 napi kézi munka büntetés alatt tiltva lészen, ellenben az Uraságnak sem fog szabad lenni a jobbágyokat Roboton kívül a gubacsoknak szedésére hajtani.

XII.!. Semmi parasztnak fegyvert hordozni és vadászó ebeket tartani, említett 3 napi kézi munkák büntetése alatt szabad nem lészen.

XIII. !. A törvény által kiszabott és föllebb jelentett időn kívül való kocsmároltatása akárminemű italnak, Contrabanta és 3 napi kézi munka büntetés alatt, annyiszor amennyiszer megtiltatik; mindazáltal azon helyeken, ahol szőlő hegyek vannak, a jobbágyok az Uraság földjén termett magok borát, az Ur korcsmájának ideje alatt is maguk szükségére bevinni és meginni szabad lészen.

XIV. !. Ha a robotra hivattatott Paraszt restségből, vagy más vétke okból meg nem jelenik, 12 pálcával büntetessék.

XV.!. Ha valaki az Urasági mészárszéknek rövidségével a vidéki helységekből húst bevinni, vagy maga pénzért húst vágni merészelne, az olyatin Contrabantán kívül annyiszor, amennyiszer 3-adnapi kézimunkával büntetessék.

XVII. Az megholt jobbágyoknak özvegyei az Uladislaus 7-ik Cecretumának 21. Articulusa rendelkezéséhez magukat alkalmaztassák, azaz, ha máshol férjhez mennek is, az Földes Uraknak engedelmével a Házból el ne mehessenek, különben az Javai Földes Uraiknak szabad rendelkezése alá vétessenek.

Földes Uraságnak Hires Tudománya nélkül az Község maga nevére pénzt kölcsön felvenni ne merészeljen.

Jövevények az Uraság Hire nélkül bé ne vétessenek, emellett minden házhelyhez tartozandó Fundusoknak eladási cseréi és testambeli hagyományok az Földes Ur hire nélkül arra fordított pénznek elvesztése alatt megtiltatnak. Azon Történetekben mindazáltal, melyekben a jobbágyoknak Törvény szerint az eladás szabadságukban vagyon, azt ugyan az Uraság hírével és tudományával cselekedjék, mindazáltal a jelentés után az Uraság engedelmével is eladhatassák.

9. Punctum: Azokrul, amelyek a belső Rend-tartást illetik.

I. !. A birói hivatalra az Uraság hármat nevezzen, kik közül a község egyet az Uraság tisztjének jelenlétében szabadon válasszon. Az Uraság mindazonáltal a választottat rossz viselkedésére nézve letehesse s meg is büntethesse, a letett Biró helyett pedig más rendeltessék, megirt mód szerint. Ellenben a Notáriust és az Eskütteket az Község maga Földesura nélkül választ és el is bocsáthatja.

II.!. A Birák pedig az Uraságnak ne talán tán teendő szolgálatokért, avagy akárminemű más okért Portió-béli adózástul mentesek legyenek.

III.!. Helyes és szükségesnek találtatik, hogy a végre, hogy a Portiónak jobbágyok közt leendő kiosztása a Vármegyének feltett módja szerint igazságosan és minden csalárdtság nélkül véghezmenjen; az Földesur vigyázzon és a helység Birójától / de a jobbágyoknak minden terhe nélkül / erről számot vegyen.

IV.!. Há pedig a Földesur most jelentett számadásnak vételét elmulatná, ezen Ur fogyatkozását Vármegeye Magisztrátusa helyre fogja hozni.

V.!. A kiosztott Portiónak mindazonáltal beszédése és a Vármegeye kasszájába való beszolgáltatása csak egyedül a Helységnek községénél, a Faluk Birájánál maradjon, annak okáért, a Vármegeye vigyázással legyen, hogy ebben az Uraságok s azoknak tisztjei magukat ne avassák.

VI.!. Amely adózásokra a jobbágyok ezen Urbáriumnak rede szerint a földesuraknak kötelesek, azokat annak idejében az Uraságnak megadni tartoznak; úgy hogy ha ezekben hátra maradék lennének, Executio mellett is mindazoknak, amelyek a földes Uraknak járandók, megadására kényszerítettessenek; következésképpen e végre rendelendő executoroknak Executio béli garas naponként az adós jobbágyok által oly móddal adassék; hogy ebéi executi garas csak azoknak, akik a valóságos Restantiának Executiojára, nem pedig akik más egyéb Uraság-béli dolgokban a Helységre kiküldettek, az adót, avagy Restantiánus jobbágyok által fizettessenek.

VII.!. Hogy azok, akik valami módon sérelmet szenvednek, az Igazságnak gyors szolgáltatása által segítséget vegyenek arra való nézve: ha parasztok a földesuraknál, avagy azok tisztjeinél igazságot és annak szolgáltatását keressék; ha pedig azoknak az Uraság tisztjei által valami sérelmük és káruk történt volna, akkoron a földesurhoz folyamodjanak: ennél pedig minden történetre elégtételt nem vévén, az Vármegeyénél magokat jelentsék.

Azon esetre mindazonáltal, ha a Jobbágyoknak panaszaí önnön magát a földesurat illetnék, s ehhez folyamodván panaszaikról említett földesur igazságot nem tenne, olyankor a jobbágyok engyenesen a Vármegeyéhez folyamodjanak.

Azon földesur, úgy annak tisztjei is, akik jobbágyaikat a Vármegeyénél, vagy más feljebb való helyeknél tett jelentésük is Instantiájuk miatt a jobbágyokkal kegyetlenül bánnak, ítéltesse.

/ Eddig tart a nyomtatott séma; tintával hozzáírva: "Quod autem praesenti B. Urbarialis Regulationi exemplari sequentia et quidem puncti L-i paragrafus. Le ALSÓ VISNYE nevű helységben, punctum ejusdem paragrafus -i 20 - huszonnégy, eodem tiz, eodem két frt ritkábban, puncti 2-di 7-o 1. Karácsonyig, mivel szölejük nincsen, ejusdem Puncti paragrafus-o 3-tio mivel itten legelőmezőnek fogyatkozása miatt teheneket nem tarthatnak / stb., amint az négyes Punctumoknál már le van írva. /.

... de verbo ad verbum manu propria inscripserim et respective deliverim hasque meas atradedi /?/ litteras Testes.

Datum Alsó-Visnye die 5-ta 8-bris 1767. Dániel Sággy Cottus Simighiensis Vice-Judlium m.p.
/L. S./

Quam Urbarialem Regulationem secundum Benignas Suae Majestatis Sacratissimae hac iure interventus Resolutiones fine tam pro directione adaequataque observandorum observatio tam Domini Terrestris ejusdem officialium, quam Colonorum omnium que iure Terrestrali subjectorum sub authentico Cottus Sygilli per manum notarii nostri die 30-a 8 bris 1767. in oppido KAPOSVÁR celebrata congregatio nostra. Extradatum per me Joannem Wlasich, Cottus Simighiensis Vice-Notarium m.p. /L. S./.

/Kiirv: O.L.U.et C. fasc. 203/8 p. 66-89. Alsó-Visnye Urbariuma ex Ao. 1767./